

1. פורום קהלת

על ידי ב"כ ד"ר אביעד בקשי או עו"ד אריאל ארליך או
עו"ד אהרן גרבר או עו"ד שמעון נטף או עו"ד שי ניצן
כהן

כולם מפורום קהלת (ע"ר)

מרחוב עם ועולמו 8 בירושלים

טלפון : 02-6312720 ;

פקס : 077-3182028

המבקש להצטרף

נייד : 054-4738131 ; דוא"ל : abakshi@kohelet.org.il

בעניין שבין:

1. **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי**

בישראל

2. **ח"כ עאידה תומא-סלימאן**

3. **התנועה למען איכות השלטון בישראל**

4. **ד"ר תהילה שוורץ-אלטשולר וד"ר גיא לוריא**

5. **זזים – קהילה פועלת**

העותרים

-נגד-

1. **הליכוד – תנועה לאומית ליברלית**

2. **היועץ המשפטי לממשלה**

המשיבים

בקשת הצטרפות לעתירה

יו"ר ועדת הבחירות, כבוד המשנה לנשיאה חנן מלצר, מתבקש בזאת לאשר את הצטרפות המבקש להליך שבכותרת. ואלה נימוקי הבקשה :

1. המבקש **פורום קהלת** הוא עמותה רשומה בישראל. הפורום פועל לעיגון מעמד הקבע של ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי, לחיזוק הדמוקרטיה הישראלית, קידום חירות הפרט ועידוד יישום עקרונות השוק החופשי בישראל. הפורום פועל ללא מטרת רווח ואינו ניתמך על ידי כל גורם מדינתי.

עניינו של המבקש בהליך נוגע בעיקר לעיסוקו בחיזוק הדמוקרטיה וטיוב שיטת הבחירות בישראל. המבקש עוסק באופן נרחב בתחום זה ופרסם מגוון רחב של מחקרים ומאמרים בנידון.

2. המבקש פונה רק בעת הזאת משום שדבר ההליך נודע לו רק היום וזאת ע"י פרסום באתר האינטרנט של אחת העותרות. דבר פתיחת ההליך והחלטה בעניין מועד הדיון והגשת עיקרי הטענות פורסמו באתר הוועדה רק היום.

3. תמצית טיעוני המבקש מצורפים לבקשה זו. המבקש יבקש להשלים את טיעוניו ולהגיש כתב עיקרי טיעון תמציתי עד ליום 7.8.2019, וזאת בהתאם להחלטת כבוד המשנה לנשיאה יו"ר הוועדה מיום 5.8.2019 ביחס לשאר הצדדים להליך.

תמצית טיעון

4. טענתנו היא כי הכנסת מצלמות למרחב ועדת הקלפי בידי משקיפים וחברי ועדות קלפי, באופן שאינו מעורר חשש לפגיעה בחשאיות הבחירה של כל מצביע, הולמת את שיטת הפיקוח על הבחירות בישראל, אינה פוגעת בהליך הבחירות ואינה פוגעת בזכויות, ועל כן אין הצדקה משפטית לאוסרה.

5. נקודות המוצא שלפיהן יש לנתח את הסוגיה הן אלו :

א. תופעת הזיופים: בדומה למדינות אחרות המקיימות הליך בחירות דמוקרטי גם מדינת ישראל סובלת מתופעות של זיופים בהליך הבחירות, גם אם בשוליים. אירועים מסוימים שהתפרסמו לאחר בחירות לכנסת ה-21, אשר עוררו חשד כבד ונתונים תחת חקירה (דוגמת אירוע הקלפי בקסרה-סמיע) מוכיחים זאת.

ב. פיקוח בידי מפלגות: חוק הבחירות מתיר לכל מפלגה לשלוח נציג לכל ועדת קלפי (אלא אם אחד מחברי הוועדה הוא ממילא נציגה). מנגנון הפיקוח על טוהר הבחירות בישראל מסתמך בין היתר על מודל של ביזור, כלומר מתן אפשרות לכל מפלגה לפעול לפיקוח על טוהר ההליך ומניעת זיופים תוך פיקוח של נציגי המפלגות אלו על אלו ואף על פעולות נציגי השלטון המרכזי.

ג. מניעת זיוף ומניעת חוסר אמון: מדובר בערך כפול – גם מניעת זיופים בפועל וגם במניעת חששות לזיופים, המביאים לאובדן אמון מצד מי שנמנעה ממנו הזדמנות הוגנת לוודא שאכן אין זיופים. הצדק צריך גם להיעשות וגם להיראות.

ד. חשאיות תוכן ההצבעה: חשאיות הבחירות היא עקרון יסוד בהליך, כקבוע בחוק יסוד: הכנסת. החשאיות נוגעת לתוכן הבחירה, כפי שמפרט גם חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 (סעיף 75).

ה. העדר חשאיות לעצם ההצבעה: החוק אינו מקנה חשאיות ספציפית לאדם פלוני על כך שהצביע. אדרבה, החוק מחייב מכל מצביע להזדהות, וההזדהות חושפת אותו בפני כל חברי הוועדה ומשקיפיה. אין יסוד למניעת חשיפת העובדה שאדם פלוני הצביע. כך גם אין מניעה מאמצעי תקשורת או מכל גורם אחר לצלם בכניסה לקלפיות, באופן שבו ניתן לראות מי

נכנס להצביע. אין גם מניעה מכל מי שעומד בתור מחוץ לחדר ההצבעה לרשום לעצמו מי עומד עמו.

1. **איסורים:** יש למנוע הרתעת מצביעים בכל דרך שהיא; יש למנוע פגיעה בפרטיות; יש למנוע הטרדה.

6. לאור זאת, צילום בידי חברי ועדה ומשקיפים מממש את תכלית החקיקה שלפיה זכותם לפקח על טוהר הבחירות. יתירה מכך, הצילום הוא סמכות עזר הנגזרת מתפקידו של משקיף. הצילום מותר אף בהיותו נגזר מהסדר שלילי שיוצרים ההגבלות הקבועות בחוק ובתקנות וסוגי הנושאים שבהם נקבעו לוועדה ולעומד בראשה סמכות להטיל מגבלות. הגבלה מטעם יו"ר ועדת הבחירות המרכזית או מטעם המשטרה של מימוש מיטבי של תפקיד המשקיפים וחברי ועדות הקלפי שלא מהעילות של שמירת חשאיות תוכן הבחירה, מניעת הפרעה למהלך הבחירה או מניעת תעמולה באתר ההצבעה – הינה בלתי חוקית ותיעשה בחוסר סמכות. עצם הטלתה של הגבלה שכזו עלול לפגוע באמון הציבור באופן ניהול הבחירות בידי ועדת הבחירות המרכזית.

7. **טיעון הרתעת הבוחרים:** הרתעת בוחרים כמובן אסורה ומהווה הפרה של החוק. אולם צילום המתרחש בוועדת הקלפי אינו תורם להרתעה יותר מצילום בתור לקלפי או מצילום של מי שנכנס. מי שירצה להלך אימים על מצביעים יוכל לעשות זאת גם מחוץ לקלפי. ככל שקיימת תופעה כזו על המחוקק ועל ועדת הבחירות להתמודד עימה בכלים אחרים ורלוונטיים יותר. **צילום בידי משקיפים או חברי ועדה גם לא ישנה כהוא זה את (חוסר) האנונימיות של מי שמזדהה בתעודה אמתית שהרי הזיהוי באמצעות התעודה חשוף לכל נציג רשימת מועמדים בקלפי. האפקט של הצילום בתוך הקלפי נוגע אך ורק למי שמזדהה בתעודה שאיננה שלו והתחזותו עלולה להיות מתועדת ולהיחשף.**

8. **טיעון הפרטיות:** קשה להלום את הטיעון הזה במציאות שבה כמעט בכל קרן רחוב ובמוקדי קבלת קהל במשרדי רשויות השלטון ישנן מצלמות אבטחה. אנשים פרטיים מפעילים מצלמות בכל פינה ומכל מכונית, ושוטרים מצלמים ללא הרף אזרחים. אין לקבל פרשנות כה קיצונית וכה מופרכת לחוק הגנת הפרטיות דווקא כדי לפגוע בתפקיד החשוב המסור לנציגי מפלגות לפקח על טוהר הבחירות. צילום מתחם הקלפי הוא בחזקת "ברשות הרבים". בנוסף, צילום כאמור אינו מהווה "הטרדה אחרת" המהווה פגיעה בפרטיות, שכן הוא מופנה כנגד ציבור באי הקלפי בכללותו, ולא כנגד אדם או אנשים ספציפיים.

9. **טיעון השוויון:** הזכות להשקיף ולצלם עומדת לכל נציג מפלגה בכל קלפי. מימוש הזכות נתון לשיקול דעתה של כל מפלגה. במנגנון הקיים היום לפי החוק, ממילא למפלגות עתירות פעילים ישנו יותר כוח פיקוח מאשר למפלגות קטנות. אין להגביל את זכותה של מפלגה לבחור לשלוח משקיפים דווקא לערים מסוימות, אך בשל העובדה שלא בחרה לשלוח משקיפים לערים אחרות או בשל העובדה שמפלגות אחרות לא שלחו משקיפים. הדבר אינו הולם את מנגנון הפיקוח הקבוע בחוק.

10. **טיעון ההטרדה**: החוק והפסיקה אוסרים על הטרדה **ספציפית** של אדם. קיומן של מצלמות במתחם הקלפי אין משמעותו בהכרח הטרדה ספציפית כאמור. הטענה כי עצם הידיעה על קיומה של מצלמה המצלמת באופן שוטף את הנעשה בוועדת קלפי מהווה הטרדה – מרחיקת לכת גם היא ואינה נכונה מבחינה משפטית. ככל ששימוש כזה או אחר במצלמות יהווה הטרדה במקרה ספציפי, החוק כולל אמצעים להפסיק את ההטרדה (בכלל זה, סמכות יו"ר ועדת קלפי להרחיק אדם ממתחם הקלפי והגדרות העונשין הכלולות בחוק הבחירות לכנסת).

11. **טיעון המשפט המשווה**: הטענה הגורפת שנטענה בפני כבוד יו"ר הוועדה, שלפיה "רוב המדינות הדמוקרטיות אינן מאפשרות צילום בתוך מתחמי הקלפי" הובאה ללא אסמכתא כלשהי. בקרב המדינות המעטות שבחרו הטוענים לסקור ניתן למצוא התייחסויות להגבלות על צילום תוכן ההצבעה בידי המצביעים עצמם, שכלל אינן רלוונטיות לסוגיה דנן, וגם איזכור למדינות שבחרו להטיל חיסיון על עצם ההצבעה, בניגוד גמור לגישת המחוקק הישראלי אשר מעדיף לפקח על טוהר הבחירות באמצעות זיהוי המצביעים בידי הנציגים בוועדות הקלפי.

12. **חלופת צילום כלל הקלפיות באחריות ועדת הבחירות המרכזית**: ראשית, חלופה זו היא בלתי רלוונטית ביחס לבחירות הקרובות - לא מבחינת ההסדרה המשפטית החסרה ובוודאי שלא מבחינת היכולת להיערך לכך באופן מעשי עם תקצוב ומכרזים כדן. עמדת מי שמבקש רק צילום מערכתית היא הלכה למעשה מניעה מלאה של פיקוח באמצעות צילום בבחירות הקרובות.

שנית, צילום מערכתית (שהוא רצוי בעינינו) לא יצדיק שלילה של זכות הצילום המקביל בידי נציגי המפלגות בקלפיות. דיני הבחירות מסרבים להניח וודאות מוחלטת לאובייקטיביות של האנשים שמשמשים בתפקיד נציגי השלטון המרכזי – וטוב שכך. אילו היו מניחים כך, הרי שלא היינו צריכים למצוא נציגי מפלגות בקלפיות, בוועדות האזוריות ובוועדת הבחירות המרכזית. שיטת הבחירות בישראל מבקשת להבטיח שהצדק גם ייעשה וגם ייראה באמצעות זכות פיקוח הדדי של נציגי המפלגות על הליך הבחירות, לרבות על פעולות נציגי השלטון המרכזי.

13. יו"ר הוועדה מתבקש לאשר את הבקשה ולהורות על הצטרפות המבקש והגשת עיקרי טיעון כאמור ברישת הבקשה.

היום, ה' באב תשע"ט

6.8.2019

ד"ר אביעד בקשי, עו"ד
מק"ח בקשי